

**נא לשמור על קדושת העלון
אין לקרוא בשעת התפילה.
מומלץ לקרוא בשולחן שבת!**

בס"ד גיליון: 1175

הדלקת הנר: 18:46 צאת השבת: 19:45 רבינו תם: 20:23 (לפי אפיק ת"א),
הפסרת השבוע: אנכי אנכי (ישעיה נא).

אוֹצְרוֹת הַפֶּרֶשָׁה

פרשת "שופטים"

"שופטים ושוטרים תיתן לך בכל שעריך" [טז, יח]. השופטים והשערים.

רבתינו דרשו על שערי של האדם: עיניים, אוזניים, פה. יש לו לאדם להציב שופטים ושוטרים על שערי, שיסננו את אשר יראה וישמע ויפקחו על אשר יצא מפיו.

האוזניים, גילו לנו חז"ל, נכוות ראשונות, בקלות ובמהירות. לרמז שהן מקום תורפה. כי לפעמים שומע האדם דבר המחלחל בו כארס של עכנאי ומרעיל את נשמתו, רחמנא ליצן. העיניים תרות ומחטיאות, "אין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות. עין רואה ולב חומד ומפיל את האדם ברישתו. והפה, נוראה סכנתו: "מוות וחיים ביד הלשון", זכה האדם – מדבר הוא בלשונו דברי תורה ודברי תפילה, ואז: "מרפא לשון עץ חיים" (משל). מרבה הוא בדברי חסד ומרבה שלום בעולם, ודברי פי חכם חן (קהלת). לא זכה, נפלטים מפיו דברי רכילות ולשון הרע, נרגנות ומחלוקת, קטרוג ודיבה, והוא מרבה עוונות עד לשמים. וכבר דרשו חז"ל על הפסוק "כל עמל האדם לפיהו" (קהלת), שכל מצוות ומעשים טובים שהאדם צובר לעצמו בעולם הזה אינו מספיק לדיבור האסור שיוצא מפיו!

מפורסם הוא מכתבו של הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל, המספר שהגאון רבי יצחק בלאזר זצ"ל נגלה אליו בליל שבת שלאחר פטירתו, "ושאלתי ממנו מה נעשה בדינו בעולם ההוא. ואמר לי שדין של מעלה חמור מאוד, שאי אפשר לשום אדם בעולם הזה לשער כלל. ובייחוד מקפידים מאוד על דברים האסורים שנדברו שלא כהוגן. אמנם על תלמידי חכמים יש מליצי יושר". ונראה שכוונתו לדברי הגמרא שלימוד התורה הוא תקנתם של מספרי לשון הרע, שנאמר: "מרפא לשון עץ חיים". ואין "עץ חיים" אלא תורה, שנאמר: "עץ חיים היא למחזיקים בה". וכל מי שחרד ודואג מפני ימי הדין הממששים ובאים – אחת תקנתו: להרבות בלימוד התורה הקדושה, ולבוא להשתתף בשיעורי תורה. שתהיה עבורו "עץ חיים" להיזכר ולהיפקד עם כל משפחתו לחיים טובים ארוכים ומאושרים!

עד כאן, באשר ל"סור מרע". אבל יש להציב שופטים ושוטרים לשערי האדם גם לעשיית הטוב. בקשר לכך נביא משל מאלף ממשלי הרב "ישועה ורחמים" זצ"ל: מעשה באדם שנולד לו ילד עיוור, רחמנא ליצן. נטלוהו לרופאים, ערכו לו בדיקות וצילומים, עסקו בתרופות ובניתוחים, אך ללא הועיל. ניגש האב לבנו, נטל ידיו בידו ואמר בכאב: "בני יקרי, גזירה היא ממרום ונקבלה באהבה. עולמך יהא חשוך עליך לעולם, אין תרופה למכתך". והילד השח ראשו בהכנעה. לימים נכנס הילד לחנות. גישש בידיו וזיהה את המוצרים, עד שהניח ידו על חפץ עגול. שאל: "מה הוא חפץ זה?"

ענה המוכר: "זו מנורה חשמלית". "מנורה?" תמה הילד, "מה ענינה?"

"כשחשוך, לוחצים על הכפתור ונדלק האור, ואפשר לראות", הסביר המוכר.

נפעם הילד, שב לביתו ופנה לאביו בטריוניה: "אבא, אבא, למה יאשתני? מדוע אמרת לי שאין תרופה למכתי? הייתי היום בחנות ומצאתי בה מנורה, לוחצים על הכפתור – ורואים! אנא, קנה לי את מנורת הפלאים, ותאיר את עולמי!" התרגש האב וענה בכאב: "אל נא, בני, אל תשגה באשליה! מנורת החשמל מיועדת למי שראיתו תקינה, ורק החשיכה מעכבתו מלראות. אזי תגרש המנורה את החושך, והוא יראה לאורה. אבל מי שמאור עיניו כבה – לא תעזרהו המנורה כל עיקר!"

והנמשל: חודש אלול הוא חודש הרחמים והסליחות. וגדול כוחו, וכוח י"ג מידות של רחמים שאינן חוזרות ריקם, וכוח הוידוי, "שכל מי שחוטא, ואומר 'חטאתי', אין רשות למלאך החבלה לגעת בו" – והכל נכון. אך יש לדעת שאמירת הסליחות אינה פועלת בדרך קסם, ואינה מרעיפה סליחה מאלה: רק מי שליבו ער ורגשותיו פועמים, אלא ששיגרת החיים גברה עליו והאפילה את רגשותיו, יהיו עבורו הסליחות כקרני אורה שיגרשו את החשיכה ויפזרו את הערפילים החוצצים בינו לאלוקיו. אבל מי שאין "שופטים ושוטרים" ממונים על שעריו לכל יכנס בהם ערל וטמא. מי שמחדיר לנבכי נפשו מראות אסורים ושומע דברי רכילות, שלא לדבר על נוולות פה וכפירה, ומדבר דברים אסורים הפוגמים את הנשמה הטהורה. אדם זה עלול לומר מזמורי סליחות וליבו בל עימו, כי נטמא ונאטם, וכל דיבוריו מן השפה ולחוץ. ואיך יקווה שיעוררו את הרגשות הכבויים וילהיטו את הלב המאובן! (מעייני השבוע).

"וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את ה' [יז, יט]."

בימי התשובה והרחמים, הגיע המכתב שלפנינו אל הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, בו מגולל הכותב התרחשות מאוד מצערת, ומבקש לדעת איך וכיצד יתקן את מעשיו. וכך מספר השואל:

בימי בין-הזמנים בחודש אב, יצאתי יחד עם חמשת ילדי הקטנים לטיול בצפון הארץ. לאחר טיול מהנה ומעיף, פנינו היו מועדות לחזור לביתנו שבמרכז הארץ. כשעלינו לאוטובוס, גילינו שכל מקומות הישיבה תפוסים, כך שנצטרך להעביר את הנסיעה הארוכה בעמידה...

עלה בדעתי לנקוט בתחבולה מבריקה (אך פסולה לחלוטין)... שלפתי מהכיס את הטלפון-הנייד, והתחלתי "לביים" שיחה עם רעייתי, כלומר, עשיתי עצמי כאילו אני מנהל עמה שיחה בקול רם, באופן שכל הסובבים שמעו היטב את דבריי.

במהלך השיחה שאלתי את אשתי: "האם הגיעו תוצאות הבדיקות שהרופא ערך לי?". לאחר שכביכול השיבה, המשכתי (בטון גבוה יותר, בחרדה ובהלה): "מה...!! נדבקתי ב'שפעת המקסיקנית'!... אוי ווי, ה' ישמור! כל כך חששתי מהמגיפה הנוראה הזו, והנה אשר יגורתי בא לי. אנא, תעתירי בתפילה עבורי..."

וכאן אירע דבר מעניין - הנוסעים החלו להתרחק לקצה האחר של האוטובוס... (יצויין, שהסיפור אירע בימים בהם שרר פחד רב בקרב הציבור מפני הידבקות בשפעת הנוראית שמקורה במקסיקו). בתחנה הקרובה, מיהרו לרדת כמחצית מהנוסעים...

לאחר שחצי האוטובוס התרוקן, כמובן שאני וילדי יכולנו לתפוס את המקומות ולשבת בניחותא עד סוף הנסיעה... חודש אב חלף, ואחריו הגיע חודש אלול. לאחר עריכת חשבון נפש, מצפוני החל להציק לי ואחזו בי רגשי חרטה...

יורה לי בבקשה כבר הרב - כיצד עלי לתקן את המעשה אשר עשיתי?

תשובה

הדבר ברור שהאיש נהג שלא כדון, ועבר על איסור בכך שגרם לאנשים להפסד ממוני ולעגמת נפש מרובה, וגם גנב את דעתם ובזבז את זמנם. ובאשר למה שהעמיד פניו כחולה, יש לציין בפניו את דברי המשנה בסוף מסכת פאה: "כל מי שאינו לא חנוך ולא סומא ולא פיסח, ועושה עצמו כאחד מהם, אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם, שנאמר (בפרשתנו, דברים ט"ז) צדק צדק תרדוף". אמנם, בנוגע לחיוב תשלום לנוסעים, יש מקום לפטור בדיני אדם, כי הזיק בדרך של "גרמא", בכך שמחמת הבהלה והפחד גרם שירדו מהאוטובוס ויאלצו לשלם דמי נסיעה נוספים. אך מכל מקום, בוודאי שמדיני שמים עליו לחפש אחר הנוסעים על מנת להשיב להם את חסרונם, (ועליו לדעת שבשמים משלמים ביוקר!).

וכמובן שצריך גם לבקש מהאנשים מחילה, על הצער הנורא שגרם להם בבהלת-השוא, ועבר בכך על איסור "אונאת דברים", שכן על ידי דיבורו הכאיב להם וציערם. (בספר "החינוך", מצוה של"ח, כתב: "אין לוקין על איסור אונאת דברים, לפי שאין בו מעשה, אך כמה מלקויות מבלי רצועה של עגל ביד האדון המצוה על זה!").

במידה והמזיק אינו יכול לאתר את הנוסעים - יעשה בממון צרכי רבים. וראוי גם שיפרסם מודעה בעיתון בה יבקש מחילה על העוולה הנוראה שעשה, ויוסיף לעורר אודות הזהירות מהזיק הזולת! (אחת שאלת).

"כי תשמור את כל המצווה הזאת לעשותה לאהבה את ה' אלוהיך וללכת בדרכיו כל הימים" (יט, ט).

אנו נמצאים בימי הרחמים והסליחות, בחודש אלול. אורח אחרת, התנהגות אחרת. יותר מצוות ומעשים טובים, יותר שיעורי תורה. לצבור יותר זכויות לקראת ימי הדין. והמחשבה השגורה היא: הנה לפנינו חודש התחזקות, ואחריו חודש החגים. ואחריו חוזרים לשיגרה.

ולא היא, לא לשם כך ניתן לנו חודש אלול, לא למקצפה חד פעמית. חודש אלול ניתן כדי לערוך חשבון נפש, כדי לעלות בו בדרגה, להחליט שמעתה והילך יהיו החיים אחרים. מנוצלים יותר, פוריים יותר, טובים יותר.

ופסוק הוא בפרשתנו: "כי תשמור את כל המצווה הזאת לעשותה, לאהבה את ה' אלוהיך וללכת בדרכיו כל הימים". "כל הימים", פירש רבינו הראב"ע זצ"ל: "בלי הפסק ביניהם". וידועים דברי רבינו ה"חפץ חיים" זצ"ל על מחלת הקדחת, המתאפיינת בהתקפים פעם ביומיים או בשלושה וארבעה. אזי גם בתקופת ההפוגה קרוי האדם חולה, כי אין זו אלא הפסקה! אף אנו, אם נתייחס לעבודת חודש אלול כעין מבצע חד פעמי - איך נוכל להציג ביום הדין, הרי אין זו אלא הפוגה גרידא! אבל אם נתייחס לאלול כהתחלה חדשה וכעליית מדרגה - ידונו אותנו לאורו, ונזכה בדין! וכתוב מפורש הוא: "ויולכו ויעשו בני ישראל", מכיוון שקיבלו עליהם, מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו!

בחודש אלול, יש להתכונן לימים הנוראים. ואכן, בית ספר בירושלים תיכנן את הימים הנוראים לא עבור תלמידיו בלבד, אלא גם עבור האזרחים היקרים שיגיעו להתארח בביתם בראש השנה וביום הכיפורים: גרסון תתארח בביתו של יואב, אדולף יתארח אצל נועה. אכן, כן. הם מכרים ותיקים, חברים טובים: כחודש ימים לפני כן נשלחו עשרות נערים ונערות, יהודים, אשכנזים וספרדים, לא פחות ולא יותר אלא לגרמניה, ארץ הדמים. הנהלת בית סיפרס שלחה אותם להתארח בבית משפחות מקומיות במשך שבועיים. לאכול מניד החזיר, נבילות וטרפות, להתגאל במאכליהם ולחוות את אורח חייהם. הם קיבלו הוראה שלא ליטול עימם כיפה או תפילין, או שום סממן יהודי, כדי שלא להרגיז את המארחים. ועומק ההשחתה: הם התארחו בבתי נערים בני גילם. נערים - בבתי נערות גויות, ונערות - בבתי נערים גויים. "אנו דואגים להעמקת האחוה בין עמים", הסביר מורה בבית הספר. "וכבר זכינו לראות פירות, היו נישואין בין בוגר בית הספר לנערה מהולנד!"

ונזכור שהטיול קרוי "מסע שורשים"... שותפים לו משרד החינוך והסוכנות היהודית, שמעולם לא ידענו שתפקידם להחזיר יהודים לניכר ולדוחפם להתבוללות. אין עוד פלא בכך שהמסע הסתיים בתשעה באב, יום החורבן הנורא!

אבל יש לכך המשך. לקראת הימים הנוראים יבואו הגויים לביקור גומלין ויתארחו בבתי המשפחות היהודיות. קשה להניח שהם באים לשמוע תקיעת שופר או לצום ביום הכיפורים... וידוע לנו על הורים מסורתיים ששלחו את ילדיהם לבית ספר זה בתום לב - ולא העלו בדעתם שבנם יתגאל בנבילות וטרפות, ויאכל חזיר. לא שיעורו שישלחו את בתם להתגודד בבית נער גרמני! אבל היה עליהם לדעת: אלו פניו של החילוני. ב"הפתעות" כאלו, ובגרועות יותר, עלול להיתקל מי שלא שולח את ילדיו לחינוך תורני!

ואנו עומדים ותוהים: אם יש בידי סכום כסף, אלף דולרים, אברר ואהסס ואחקור ואדרוש לפני שאשקיען בתוכנית חיסכון. ואם יתברר לי שיש כאן סיכון - אמשוך מיד את כספי! ואת הילד והילדה, האוצר היקר ביותר שברשותנו, כלום נמסור לחינוך שיש בו סכנה?!... (מעין השבוע).

"כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו כי הולך לפניכם ה' ומאספכם אלוהי ישראל" [מתוך ההפטר]

מדוע כפל הכתוב בלשונו - "כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו"? מה בין חפזון למנוסה?

מפרש רבי יעקב קראנץ, המגיד מדובנא: "חפזון" זו הליכה בהולה ומהירה אל יעד מסוים כדי להשיג מטרה רצויה. כגון שיצא בעיר כרוז האומר שבמקום פלוני מחלקים שטרות כסף לכל דכפין. מיד כולם נחפזים ורצים בבהילות כדי להגיע לאותו מקום, לפני שיאזלו השטרות...

לעומת זאת, "מנוסה" היא בריחה מהירה מפני סכנה או אסון. כגון שיצא בעיר כרוז האומר שחיילי האויב נכנסו בשערי העיר, מיד כולם נסים בבהילות מבתיהם ונמלטים על נפשם מן העיר כדי להינצל מן הסכנה.

כשיבוא המשיח, יתגלה הקב"ה לישראל - "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון". כולם ישתוקקו לזכות לראות גילוי השכינה וירצו ללכת אל ה'. אך לא הולכו? למזרח או למערב, לצפון או לדרום?

שאל פעם אב את בנו: "אתן לך מטבע תאמר לי היכן נמצא הקב"ה". השיב לו הילד הפיקח והשנון: "ואני אתן לך מטבעות אם תאמר לי היכן איננו נמצא..."

הקב"ה נמצא בכל מקום - "לית אתר פנוי מיניה" אין אצלו צדדים, כיוונים ורוחות. לא כמידת הקדוש ברוך מידת בשר ודם. בשר ודם כשהוא נמצא במזרח הוא איננו במערב. כשהוא במערב הוא איננו במזרח. אדם אינו יכול להיות בשני מקומות בעת ובעונה אחת. אך הקב"ה לא כן, אלא, "מלוא כל הארץ כבודו", והוא "ממלא כל עלמין". הוא נמצא גם במזרח וגם במערב, גם בצפון וגם בדרום. הקב"ה מקיף וכולל את כל העולם. כמו שאמרנו: "הוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו", לא שהוא נמצא בעולם אלא העולם נמצא בתוכו. אם כן, בביאת המשיח, כשיבוא הקב"ה ויתגלה לעם סגולתו, הוא לא יבוא מצד מסוים, לכל מקום שילכו - שם הוא, לכל רוח שיפנו - שם הוא.

זהו שאומר הנביא: "כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו" - כדי לראות את ה' אינכם צריכים ללכת מהכא להתם או מהתם להכא, "כי הולך לפניכם ה'". בכל מקום שתהיו - שם יהיה. על כן, תוכלו לחוש בטחון ולא תצטרכו לירוא ולפחד מאויביכם, כי "ומאספכם אלוהי ישראל" (דורש ציון).

זכות הלימוד בעלון זה תהיה לעילוי נשמות: ר' נוראל חזני בן מרים ויעקב ז"ל, לע"נ מרת מונירה חזני בת כורשיד ז"ל, לע"נ מרת פארי בת מונירה ז"ל, לע"נ ר' נעזיזולה בן שרה ז"ל, לע"נ מרת מנסורה בת כשור ז"ל, לע"נ יוסף בן הלה ז"ל, לע"נ אליהו בן אסתר ז"ל, לע"נ יצחק בן ליבה ז"ל, לע"נ ברוך בן כאדה ז"ל, לע"נ זלבה פזיה בת פרח ז"ל, לע"נ טובה בת פרח ז"ל, לע"נ מסעוד בן פרח ז"ל, לע"נ אלהם בת שהנ ז"ל, לע"נ דוד בן רבקה ז"ל, לע"נ ענת בת אסתר ז"ל, לע"נ יצחק בן מרים ז"ל, לע"נ מרים בת שמה ז"ל, לע"נ אברהם בן סולטנה ז"ל, לע"נ יונה בן אסתר ז"ל, לע"נ כהן בת פולין ז"ל, לע"נ משה בן רינה תחיה ז"ל, לע"נ שמואל בן קדינה ז"ל, וע"נ כל נפטרי עם ישראל.

למעוניינים בהפצת העלון: 03-5592523. לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: otzarot.hparasha@gmail.com